

Kultúra, történet

Dunaújváros alapvetően ipari jellegű város, a Dunai Vasműnek köszönheti születését, az ide települő és az azóta is itt élő embereknek pedig a létét és fejlődését. Dunaújvárosról él és sokszor hallott közhelyek ellenére, egyre többet hallat magáról a város, és dönti meg a köztudatban róla gondolt képet. Művészeink, kórusaink, alkotótermeink, kiállításaink, rendezvényeink is mind-mind igazolják, Dunaújváros a nevében hordja a fejlődést, a folyamatos megújulást a kultúra területén is.

Dunaújváros a 2011-es évben ünnepelte várossá nyilvánításának 60. évfordulóját. Bár ez nem számít hosszú időnek a megyei jogú városok történetében, az eltelt hatvan év azonban bebizonyította az emberek számára, miként kelhet önálló életre egy megálmodott város, és miként teremtheti meg értékeinek önálló, belső világát.

Még 1953. december 31-én adták át, az akkori Sztálinvárosban a Bartók Béla Kultúrházat. Alapvetően feladata a Vasmű és a város építésén dolgozó és már itt élő munkások fejlődésének, kikapcsolódásának biztosítása volt. Az első 20 esztendőben befogadó intézményként működött: zenei, színházi előadások sokasága és igen vegyes színvonala jelentette a munkát. A helyi érdeklődő klubok, szakkörök alakultak. A '70-es években már saját bemutatóval készültek, és a szűnni nem akaró lelkesedésnek és tenni akarásnak köszönhetően, ma már vadonatúj, klimatizált, akusztikusan megtervezett, emelkedő nézőtér, forgószínpad, a legmodernebb digitális fény és hangtechnika, kultúraltöltők jellemzik a kor követelményeinek megfelelő színházat. A Kamaraszínház prózai tagozata pedig évről évre, önálló bemutatók színpadra állításával, jelentős művészi erőt képviselő színművészek, rendezők, tervezők és minőséget jelentő vendéjátékok meghívásával, valamint hivatásos és amatőr művészek helyi munkájával létrejövő ún. "Iskolaszínházi" produkciók sorozatával építi a város színházi kultúráját.

Több mint tíz éve csatlakozott a művészeti munkához Dunaújváros Táncszínháza is, kísérleti és táncszínházi produkciók létrehozásával öregbítik városunk hírnevét. A színházépület mögött található Petőfi Művészeti Liget, valamint az ott található szabadtéri színpad és a zenepavilon színvonalas és különleges produkciók számára ad hangulatos helyszínt minden nyáron.

Városunkkal szinte egy időben, az ötvenes évek elején-közepén születtek meg a könyvtári ellátást biztosító intézmények, hálózatok. A József Attila Városi Könyvtár és a Vörösmarty Mihály Szakszervezeti Könyvtár minden városlakó előtt nyitva állt. Már a hatvanas évek elején kezdett körvonalazódni az elhatározás, hogy a két könyvtár és hálózat egyesítésével egy nagyobb és minőségileg többet nyújtó könyvtári egységet kellene kialakítani. Az elhatározás a hetvenes évek elejére érett meg. 1974-re elkészült a könyvtár és a művelődési ház jelenlegi épülete. A József Attila Könyvtár a '90-es évek közepétől már önálló intézményként folytatatta, folytatja munkáját. Az önálló könyvtár fenntartását az önkormányzat vállalta. Könyvtárunk általános gyűjtemény, nyilvános könyvtár. Gyűjteményünk közel kétszázezer dokumentumot tartalmaz. Az állomány 98 százaléka jelenleg könyv, emellett rendelkezünk térképekkel és CD-kel is. Jelentős nagyságú a folyóirat-állományunk is, közel 300 féle napilap, folyóirat és egyéb időszak kiadvány található könyvtárainkban. Városunk polgárai közül minden ötödik ember tagja a könyvtári rendszernek. Reményeink szerint könyvtárunk továbbra is értékes, kedvelt és látogatott kulturális intézménye lesz városunknak és vonzáskörzetünknek.

A Munkás Művelődési Központ, mely közvetlenül a könyvtár mellett található – nem túlzás azt állítani –, Dunaújváros egyik meghatározó kulturális olvasztótégelye. Számos klub, és hobbifoglalkozás, kiállítások, rendezvények, többek között a Dunaújvárosi Vasas Néptáncgyűttes is otthonra talált az intézményben. Különböző filmvetítések, vásárok, könyvbemutatók vagy éppen jazz koncertek alkotják a repertoárt, ugyanakkor az év minden periódusában új kínálattal találkozhat a dunaújvárosi közönség. Helyi értékeink és tehetségeink mellett, a Központ teret ad a város civil szervezeteinek is, akik szintén sokat tesznek a hagyományaink megőrzésében, a város fejlődésének érdekében.

Az említett, és Dunaújváros kimagasló értékei között szerepel a Dunaújvárosi Vasas Táncgyűttes, Forrai Kálmán

vezetésével 1952-ben alakult Sztálin Vasm? Néptáncgyűttes néven. Tagjai az induló Vasm? munkásai, technikusai és a város diákjai voltak. Céljuk a hagyományos magyar népi kultúra meg?rzése, a városi közösség kialakítása volt. Annak, hogy városunk a hazai táncm?vészet egyik fellegvára lett, komoly el?zményei voltak.

A népi tánc a város születésekor a legkedveltebb amat?r m?vészeti m?faj volt. Szinte minden gyárnak, vállalatnak volt saját népi tánc csoportja. Legalább 30 különböz? együttes létezett a városban, amikor 1952-ben létrejött a Dunaújvárosi Vasas Táncgyűttes jogel?dje, a Sztálin Vasm? Népi Tánc Együttes.

Nevük többször változott. A napjainkban használt Dunaújvárosi Vasas Táncgyűttes nevet Szögi Csaba adta a Vasasnak. A mindenkori szakmai vezetés fontosnak tartotta a Kárpát-medencei autentikus hagyomány ápolását és, az erre a folklórra épül? tematikus-táncszínházi darabok színpadra állítását is. Több csoportban oktatják a fiatalokat a városban, akik tehetséges el?adásukkal, hagyományszeretetükkel számos verseny?l nívó elismerésekkel tértek vissza.

A táncm?vészet mellett, a képz?m?vészet is virágzott illetve virágzik Dunaújvárosban. A város els? magángalériája 1984 nyarán nyílt meg Y-Galéria néven. Az Uitz Terem kistermében alakították ki bemutatótermüket, ahol más, a képz?m?vészettel határterületen álló munkákat is vállaló m?vészek alkotásait megvételre bocsátották. A galéria alapítói Birkás István fest?m?vész, Friedrich Ferenc és Palotás József szobrászok voltak. ?k és a galéria további résztvev?i: Bodóczy István, Újházi Péter, Zoltán Péter fest?m?vészek és Tornai Endre András szobrász a "Hetek" nev? alkotóközösség tagjai voltak. Rövidebb kényszerzünet után 1990 szeptemberében ismét megnyílt az Y-Galéria Szegedi Csaba vezetésével, a háttérben egy kilenc tagú alkotóközösséggel. Kés?bb a galéria megsz?nt, ma a helyén a Kortárs M?vészeti Intézet m?ködik, mely a Munkás M?vel?dési Központhoz hasonlóan, Dunaújváros m?vészeti életét jelent?sen meghatározó intézmény.

Feladata els?dlegesen az, hogy fenntartója, a Modern M?vészetért Közalapítvány (MMKA) Alapító Okiratában foglaltaknak megfelel?en az MMKA misszióját betölt? programokat valósítson meg. „Az MMKA célja a modern, és a XX-XXI. századi m?vészet bemutatása és népszerűsítése” (1994). Ennek a misszióknak megfelel?en az ICA-D vezetése olyan programok futtatására törekszik, amelyek egyfel?l a kortárs képz?m?vészet aktuális helyzetére adekvát, a változó politikai-, gazdasági és kulturális környezetnek megfelel? módon reagálnak, másfel?l aktív szerepet játszanak Dunaújváros kultúrájának formálásában.

Mint kiállítótér, célja a kortárs m?vészeti alkotások széles spektrumának bemutatása. Mint m?gy?jteménnyel rendelke? intézmény, célja a legkiemelked?bb, a jelenlegi m?vészet tendenciáit dokumentáló gy?jtemény létrehozása, fejlesztése, ezáltal a kulturális örökség meghatározásában és meg?rzésében való aktív részvétel. Mint társadalomtudományi kutatóm?hely, célja a közelmúlt történelmével, képz?m?vészetével és széles értelemben vett kultúrájával kapcsolatos kutatási projektek megvalósítása, ezek eredményeinek nyilvánosságra hozása. Mint a természetszer?en nemzetközi m?vészeti intézményrendszer része, célja a hazai képz?m?vészet és képz?m?vészek nemzetközi integrációja. Nagy hangsúlyt fektet a város közoktatásában tanulók számára ismereteket és inspirációt nyújtó m?vészeti programokra. Természetes feladatának tekinti azt, hogy bemutatkozási

lehetőséget biztosítson a város és a régió művészei számára.

Az Intercisa Múzeum Dunaújváros és környékének régészeti, történeti és néprajzi emlékműanyagát gyűjti, őrzi, és mutatja be állandó és időszakos kiállításain. A Dunai Vasmű, valamint a köré épített város területén bronz- és római kori telep és temető volt. A múlt században, illetve a XX. század első felében itt napvilágra került értékes leletanyag a Magyar Nemzeti Múzeum és a székesfehérvári Szent István Király Múzeum gyűjteményeit gyarapította. A városépítéssel párhuzamosan folytatott régészeti leletmentések során felhalmozódott hatalmas ásatási anyag szükségessé tette a helyi múzeum létrehozását. Az 1951-től mostoha körülmények között működő intézmény 1970-ben foglalhatta el jelenlegi otthonát, a Weiner Tibor (1906-1965) által tervezett egykori partház, Dunaújváros szocreál városmagjának egyik legjelentősebb épületét. 1975-től viseli az intézmény Intercisa (az ókori településnév) nevét, mely a római határvidék Magyarországon legjobban feltárt állomása.

De nem pusztán a város centruma számít ún. „szocreál” városmagnak. Egyszerre van jelen a múlt és jövő, ami attól válik érdekessé, hogy a jelen gyermekei miként töltik meg élettel és új jelentéssel intézményeinket és tereinket. Az akkor még Sztálinváros gyors ütemben fejlődött, a város az itt élőknek köszönhetően felpezsdült. Az 1950-es évek első fele mind ideológiailag és ezzel összefüggésben művészileg igen izgalmas korszak volt. Az ún. szocreál stílus, „tartalmában szocialista, formájában nemzeti” művészet megteremtése volt. A város létrejöttének időpontjából természetesen következik, hogy az egész magyar szocreál korszakot a legösszefogottabban, a legjellemzőbb módon képes bemutatni. Dunaújváros tehát önmagában – építetett mivoltának köszönhetően – egy korszak lenyomata.

Az ötvenes évek során született és köztérre került, így az épülő "szocialista város" vonásait felvázoló képzőművészeti alkotások a hivatalos ideológiát képviselték. Ilyen mozaiksorozat született 1952-ben a Béke étterem üzletházi oldalára, közvetlenül az üzletportálok fölé a Várost építő munkások és a vasműben dolgozó kohászok ábrázolásával. A több kéz készítette mű a szocialista realizmus iskolapéldájának tekinthető, amelynek hivatalos meghatározása abban az időben még kialakulóban volt.

Hasonló jelentéstartalmak fedezhetők fel Somogyi József 1954-ben elkészült, de csak 1960-ban felállított "Martinász" szobrában is, amely később a város jelképévé válva szerepelt a címerképen is. Aradi Nóra "a történelmi tapasztalatok alapján általánosítható új munkástípust", "a gondolkodó, a jövőt tudatosan felmérő nagyüzemi munkás alakját" látta a művészi szempontból igen színvonalas alkotásban. 1950-ben készült Somogyi József "Öntelt mackó" című szobra, mely az Építő útján szökőkút formájában ma is megtekinthető.

Ebből is látható, Dunaújváros képzőművészei nem pusztán a műtermeknek dolgoztak. A köztereinken túl, immár a kulturális örökség részét képezi a Duna-parti Szoborparkunk. A Dunaújvárosi Acélszobrász Alkotótelep a '60-as évek második felétől kibontakozó alkotótelepi mozgalom részeként jött létre 1974-ben.

A fém, a vas használata az egyetemes művészetben - a modern építészettel összefüggésben - a második világháború után kezdett elterjedni. E matéria - tulajdonságaiban eredően - szinte korlátlan lehetőséget kínál a szobrászat számára, nemcsak a különböző megmunkálási módok révén (öntés, kovácsolás, hegesztés, stb.),

hanem méret és formaalakítási lehetőségeiben is új alternatívát nyitva a szobrászat hagyományosan alkalmazott anyagai mellett.

1975-ben hangzott el először az a javaslat, hogy az alkotótelepeken készülő műveket a Duna-parton helyezték el. A Gellért-hegy magasságában a lösztalajra épült várost az 1964-es partomlás után, teraszosan kiépített védrendszerrel tették biztonságossá. Az 1970-es évek elejétől fokozatosan kiépült, botanikájában megtervezett, gazdag növényzettel betelepített, festői környezetű Duna-parton jött létre - 58 nagyméretű műalkotás elhelyezésével - a város egyik legszebb részeként, a sétáló utakkal szegélyezett Szoborpark.

A kultúra szerves részét képezi a dunaújvárosi zenei élet, mely az 1960-as években vált szervezetté, rendszeressé váltak az ún. Dunaújvárosi Zenei Napok. A zenei élet központja a Bartók volt, az első időkben a színházteremben, majd akusztikai okok miatt a városháza „C” szárnyában rendezték meg. A magyar zenei élet kiválóságai látogattak el városunkba. Ezeket a hangversenyeket egészítették ki a nyári hónapokban a „Múzeumkerti Esték”

A város zenei oktatása és nevelés révén számos tehetséges növendék lett hivatásos zenész. Közülük a legnagyobb hazai és nemzetközi sikert magáénak mondható Székely István zongoraművészt említhetjük meg. A város zenei életének fejlődését a zenei intézmények és szakemberek egységes szemlélete, érzékenység, érdekazonossága tette lehetővé. Az, hogy az iskolai zenei nevelésre egy egészséges, jó irányú zenei közművelődés épült. A város könnyűzenei élete feltétlenül említést érdemel. Az 1960-as években a város zenekara a Mokka Együttes volt. Sokáig a Bartók égisze alatt működött, majd önálló zenekarként folytatta pályafutását. Napjainkban, többek között, a városból származó Quimby zenekar öregbíti városunk hírnevét.

Dunaújváros több iskolája, például a Móricz Zsigmond Általános Iskola, a Széchenyi István Gimnázium, a Dunaújvárosi Főiskola oktatását is gazdagítják a sikert sikerre halmozó kórusok.

A Dunaújvárosi Vegyeskar, a város egyik legrégebbi együttese, több mint 50 éve alakult. Az elmúlt években számos hagyományt teremtett az énekkar. Ilyen például a Virágvasárnapi Koncert. Olyan oratorikus műveket szolgáltatók meg, melyek kevésbé ismertek az itthoni zenekedvelők körében, és kevesen vállalkoznak az előadásukra. Az együttes fő feladatának tekinti a már meglévő hagyományok megőrzését, új kapcsolatok teremtését, elsősorban a helyi zenekarral, ill. kamaragyüttesekkel.

A Dunaújvárosi Főiskola Népi Kara 1998-ban alakult, a Dunaújvárosi Főiskola égisze alatt. Első minősítése 2000-ben volt, Fesztivál Kórus címet kapott. 2003-ban már Hangversenykórus cum laude minősítést nyert el. Magyarországon ritka a népi kamarakórus. Viszonylag rövid pályafutása alatt az együttes elismertté vált az országban és nemzetközi szinten egyaránt.

A Bartók Kamaraszínház és Művészetek

Háza Viadana Kamarakórusa 1997 novemberében alakult, és 1999 augusztusáig a dunaújvárosi Széchenyi István Gimnázium Viadana Kamarakórusaként működött. Mivel 1999 őszétől csupán néhány kórustag tanult a gimnáziumban, indokoltta vált az, hogy más fenntartót keressen az együttes. 1999. szeptember elsejétől a kórus változatlan felállásban és profittal a Bartók Kamaraszínház és Művészetek Háza Viadana Kamarakórusaként működik tovább. 2001 januárjában különleges előadás közreműködője volt a kórus: a Palestrina-mise tételei között Bánffy György Kossuth díjas Érdemes és Kiváló művész Balassi Bálint istenes verseit tolmácsolta. A sikeres és lelkes munkának köszönhetően 2009. április 7-én a XII. Budapesti Nemzetközi Kórusversenyen Arany diplomát kapott a kórus.

A városban három fúvószenekar működik. A Sándor Frigyes Zeneiskola Fúvószenekara lehetőséget nyújt a kezdőknek a zenekari játékhoz szükséges ismeretek és készségek elsajátításában, utánpótlása a városban működő felnőtt zenekaroknak, big bandnek. A Duna-ferr Koncert Fúvószenekara, azaz a Töltőzenekar, a Duna-ferr Speciális Védelmi és Kereskedelmi Szolgáltató Kft. által finanszírozott együttes. A városi ünnepeken rendszeresen fellépnek. A Collegium Musicum rézfúvós együttes, 1994-ben alakult. Célja, hogy a városban és a térségben felmerülő fúvószenesi igényeket kielégítse. A Dunaújvárosi Zenei Egyesület ad otthont a zenekarnak, az eszközök egy részét az egyesület, a hangszereket a Sándor Frigyes Zeneiskola biztosítja.

Évről évre megrendezzük hagyományos nagy rendezvényeinket, többek között a már nagy népszerűségnek örvendő Parázs Varázs Grill partit, az Augusztálist, vagy az Adventi Randevőt. A kilátogató közönség minden évben a magas színvonalú színpadi előadások mellett, a helyi értékeinket is felvonultató repertoárban gyönyörködhet. Dunaújváros önkormányzatának hangsúlyos, hogy a helyi tehetségeket és kezdeményezéseket felkarolja és ápolja, ebben pedig csak megerősítésre talált az együttműködő civil élet bázisaiban, egyesületekben, szervezetekben.

A nívós elismerések, melyeket városi alkotóink és művészeink kapnak a különféle megmérettetéseken, a neves oktatóbázisok, az örökre megújulni képes művészvilág, az összetartó klubok, egyesületek, alapítványok, melyek szép számban tevékenykednek városunkban, egyre azt igazolják, van helyünk az országos kulturális szférában, van helyünk, sőt mi több, szerepünk annak alakításában.

Dunaújváros - Egy perc Magyarország

- Frissítve: 2013. december 15.